

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.002.01.2023

**Pan
Andrzej Kiljański
Mazowiecki Wojewódzki
Inspektor Ochrony Roślin
i Nasiennictwa
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin
i Nasiennictwa w Warszawie
ul. Stanisława Żółkiewskiego 17
05-075 Warszawa-Wesoła**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/070 – Wprowadzanie do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Warszawie ¹ , ul. Stanisława Żółkiewskiego 17, 05-075 Warszawa-Wesoła.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Kiljański, Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa ² , od 17 maja 2021 r. W okresie od 23 kwietnia 2018 r. do 16 maja 2021 r. pełniącym obowiązki Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa był Arkadiusz Augustyniak.
Zakres przedmiotowy kontroli	Prawidłowość i rzetelność realizacji zadań związanych z wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin.
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2020 r. – do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce, z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały one związek z działaniami prowadzonymi w tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Inga Piotrowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/41/2023 z 12 stycznia 2023 r.

(akta kontroli tom I str. 1-3)

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Wojewódzki Inspektor rzetelnie określił cele i zadania Inspektoratu w zakresie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin oraz monitorował ich realizację. Identyfikował i analizował ryzyka z nimi związane oraz podejmował odpowiednie działania w reakcji na te ryzyka. Struktura organizacyjna Inspektoratu była dostosowana do wykonywania zadań ustawowych, które w pełnym zakresie uwzględniono w regulaminie organizacyjnym i w zakresach czynności pracowników.

W ramach sprawowanego nadzoru, Inspektorat realizował kontrole planowe i harmonogram poboru próbek, a także podejmował kontrole problemowe i interwencyjne. W wyniku przeprowadzonych kontroli formułowano zalecenia pokontrolne, których realizację monitorowano. W przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu⁵, Wojewódzki Inspektor nakładał na kontrolowane podmioty kary grzywny. W 12 kontrolach (na zbadane 20) dokumentowanie czynności kontrolnych odbywało się jednak z naruszeniem *Procedury przeprowadzania kontroli*⁶, polegające na: podawaniu w upoważnieniach do kontroli niewłaściwej podstawy prawnej oraz braku pouczenia kontrolowanego o jego prawach i obowiązkach (trzy przypadki), nie wykazywaniu w protokołach kontroli wszystkich upoważnień do przeprowadzenia czynności kontrolnych (pięć przypadków) oraz braku sporządzenia wykazu produktów kontrolowanych

¹ Dalej: WIORIN lub Inspektorat lub Inspekcja.

² Dalej: Wojewódzki Inspektor.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 76, ze zm., dalej: ustawa o nawozach i nawożeniu.

⁶ W zakresie wprowadzania do obrotu nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” oraz środków wspomagających uprawę roślin, stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 15/2020 Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa z 17 listopada 2020 r., dalej: *Procedura przeprowadzania kontroli*.

i kwestionowanych (10 przypadków). Powyższe nieprawidłowości nie miały jednak wpływu na prawidłowość przebiegu oraz wyniki realizowanych kontroli.

W trakcie przeprowadzonych przez Inspektorat kontroli wykonywano badania pobranych próbek nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, zgodnie z art. 34 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa⁷. Jednak w przypadku czterech kontroli (z 11 w których pobrano próbki) nie zlecono badania wszystkich wymaganych parametrów dotyczących spełnienia wymagań jakościowych oraz dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń, nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, co stanowiło naruszenie § 14 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu⁸.

Przy realizacji ustawowych zadań WIORIN współpracował z innymi organami kontrolnymi oraz policją, a także reagował na wnioski o kontrolę wprowadzania do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, podejmując czynności kontrolne w celu weryfikacji zgłaszanych zarzutów.

Stwierdzono pojedyncze nieprawidłowości w pobieraniu opłat za przeprowadzenie czynności kontrolnych przez Inspekcję i badań laboratoryjnych, które polegały: w jednym przypadku na naliczeniu opłaty w wysokości 2354,42 zł mimo, iż w wyniku kontroli ostatecznie nie stwierdzono nieprawidłowości (odstąpiono od nałożenia podmiotowi kary grzywny w drodze mandatu), co stanowiło naruszenie art. 38 ust. 1 ustawy o nawozach i nawożeniu⁹, a w dwóch przypadkach na nieprawidłowym naliczeniu opłat za pobór próbek, tj. ich zawyżeniu odpowiednio o: 23 zł i 46 zł, co stanowiło naruszenie § 1 pkt 1 lit. b rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie określenia wysokości i sposobu uiszczania opłat za przeprowadzenie czynności kontrolnych i przeprowadzenie badań laboratoryjnych nawozów, nawozów oznaczonych znakiem "NAWÓZ WE" oraz środków wspomagających uprawę roślin¹⁰.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Prawidłowość i rzetelność realizacji zadań związanych z wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin

Opis stanu faktycznego

1. W Planach działań WIORIN na rok 2021, 2022 i 2023 określono cele i zadania nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin. Za cel przyjęto zapewnienie przeprowadzenia określonej przez Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa¹¹ liczby kontroli z zakresu nawozów. Do najważniejszych zadań służących realizacji ww. celu należało opracowanie planów kontroli i monitorowanie stopnia ich realizacji.

W Planie działań na 2020 r. nie określono celów i zadań z nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin ponieważ, jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor, nie wprowadzono takiego obowiązku w *wytocznych do planu pracy Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Roślin i Nasiennictwa na 2020 r.* wydawanych przez GIORIN, które nie były zmieniane w trakcie roku.

(akta kontroli tom V str. 1-10, 322, 328, 334-335, 342-343)

⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 288, ze zm., dalej: ustawa o PIORIN.

⁸ Dz. U. Nr 119 poz. 765, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu.

⁹ W wersji obowiązującej do 2 grudnia 2022 r. (art. 38 został uchylony przez art. 1 pkt 24 ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu Dz. U. 2022 r. poz. 2364). Od 3 grudnia 2022 r. pobieranie opłat reguluje art. 32a ustawy.

¹⁰ Dz. U. Nr 17 poz. 108, ze zm., zmienione rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 lipca 2020 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie określenia wysokości i sposobu uiszczania opłat za przeprowadzenie czynności kontrolnych i przeprowadzenie badań laboratoryjnych nawozów, nawozów oznaczonych znakiem "NAWÓZ WE" oraz środków wspomagających uprawę roślin (Dz. U. z 2020 r. poz. 1301), dalej: rozporządzenie w sprawie określenia opłat za przeprowadzenie czynności kontrolnych i badań laboratoryjnych.

¹¹ Dalej: GIORIN.

Podstawą określenia celów i zadań na rok 2021, 2022 i 2023 były ww. wytyczne GIORIN do planów pracy Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Roślin i Nasiennictwa¹² oraz harmonogramy pobierania próbek nawozów, nawozów oznaczonych znakiem "NAWÓZ WE" oraz środków wspomagających uprawę roślin¹³.

Z wytycznych do planu pracy na rok 2021 i 2022 wynika, iż WIORIN w ramach działań planowanych ma objąć kontrolą kompleksową co najmniej po sześć podmiotów wprowadzających do obrotu nawozy, nawozy oznaczone znakiem „NAWÓZ WE”¹⁴ i środki wspomagające uprawę roślin i w ramach tych kontroli ma pobrać próbki z asortymentu wskazanego w harmonogramie. W harmonogramie pobierania próbek na rok 2021 i 2022 wskazano, iż kontrole należy przeprowadzić w takiej liczbie podmiotów aby zrealizować plan pobierania próbek (minimum 10 w roku 2021¹⁵ i 2022¹⁶).

W wytycznych do planu pracy na rok 2023 wskazano do wykonania minimum 140 kontroli, którymi należy objąć zarówno producentów, importerów, podmioty wprowadzające na terytorium RP przedmiotowe produkty, jak i ich dystrybutorów, z tym, że kontrole dystrybutorów nie powinny stanowić więcej niż 40% kontrolowanych podmiotów. Planowane kontrole mają objąć zróżnicowany asortyment produktów. W harmonogramie pobierania próbek na rok 2023 wskazano, iż należy pobrać minimum 17 próbek¹⁷, w pierwszej kolejności w podmiotach wprowadzających produkty do obrotu, a w przypadku braku takiej możliwości od ich dystrybutorów.

Dodatkowo, w wytycznych na rok 2021, 2022 i 2023 GIORIN zalecił przeprowadzanie kontroli doraźnych w podmiotach, które są podejrzane o wprowadzenie do obrotu lub udostępnianie nawozów, środków wspomagających uprawę roślin, nawozów WE lub produktów nawozowych niezgodnie z przepisami.

(akta kontroli tom V str. 9-11, 93-321)

Liczba podmiotów objętych ww. nadzorem, które funkcjonowały na terenie działania WIORIN w 2020 r. nie została oszacowana, ponieważ w tym roku nie przeprowadzano kontroli w ramach nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin. W 2021 r. i 2022 r. (w związku ze zmianą przepisów prawa¹⁸) i obowiązkiem planowania kontroli oszacowano, iż na terenie działania WIORIN funkcjonowało na początku 2021 r. – 100 takich podmiotów, a na początku 2022 r. – 120.

(akta kontroli tom V str. 1-11)

WIORIN opracował szczegółowy wykaz podmiotów działających na obszarze objętym jego nadzorem w zakresie wprowadzania do obrotu nawozów, środków wspomagających uprawę roślin oraz udostępniania nawozów WE i produktów nawozowych UE, w związku z pismem GIORIN¹⁹, który przygotowując wytyczne do planu pracy na 2023 r., zwrócił się o jego sporządzenie. WIORIN ustalił, iż na 15 września 2022 r. liczba podmiotów, które podlegały jego nadzorowi wynosiła 194, w tym 37 to producenci, posiadacze pozwoleń, importerzy, podmioty wprowadzające nawozy na terytorium RP, a 157 dystrybutorzy. W wyniku aktualizacji przez WIORIN ww. wykazu ustalono, iż ich liczba wynosiła na:

¹² Dalej: Wytyczne do planu pracy.

¹³ Dalej: Harmonogramy pobierania próbek.

¹⁴ Dalej: nawóz WE.

¹⁵ Z następującego asortymentu: co najmniej po trzy próbki wapna nawozowego/środków wapnujących; nawozów WE; pozostałych próbek nawozów oraz środków wspomagających uprawę roślin i co najmniej jedną próbkę nawozów o wysokiej zawartości azotu na bazie azotu amonu.

¹⁶ Z następującego asortymentu: po dwie próbki nawozów organicznych lub organiczno-mineralnych; nawozów nieorganicznych lub mineralnych; polepszaczy glebowych lub środków poprawiających właściwości gleby i cztery próbki z pozostałych produktów.

¹⁷ Z następującego asortymentu: po cztery próbki nawozów organicznych lub organiczno-mineralnych; nawozów nieorganicznych lub mineralnych; próbki z pozostałych produktów i pięć próbek z polepszaczy glebowych lub środków poprawiających właściwości gleby.

¹⁸ Od 1 lipca 2020 r. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa przejęła obowiązki od Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych na podstawie ustawy z dnia 7 maja 2020 roku o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (Dz. U. poz. 1069).

¹⁹ Nr BORIN.550.27.2022.1 z 22 sierpnia 2022 r., uzupełniony pismem nr BORIN.550.27.2022.2 z 24 sierpnia 2022 r.

- 10 listopada 2022 r.²⁰ – 196, w tym 38 producentów, posiadaczy pozwoleń, importerów, podmiotów wprowadzających nawozy na terytorium RP i 158 dystrybutorów,
- 31 grudnia 2022 r. – 290, w tym 132 producentów, posiadaczy pozwoleń, importerów, podmiotów wprowadzających nawozy na terytorium RP i 158 dystrybutorów,
- 31 stycznia 2023 r. – 302, w tym 144 producentów, posiadaczy pozwoleń, importerów, podmiotów wprowadzających nawozy na terytorium RP i 158 dystrybutorów.

(akta kontroli tom V str. 11-13, 408-505)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż przy szacowaniu liczby funkcjonujących podmiotów działających na obszarze podlegającym jego nadzorowi, korzystano z: własnych analiz, informacji dostępnych w internecie, w zakresie podmiotów oferujących nawozy do obrotu, decyzji wydawanych przez Ministra Rozwoju i Rolnictwa Wsi²¹ na wprowadzanie nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, które są udostępniane przez GIORIN oraz z „Wykazu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin” publikowanego przez MRiRW²². Wykaz nie zawiera informacji, czy decyzja jest nadal aktualna lub czy została cofnięta, co wymaga dodatkowej weryfikacji dotyczącej aktualności statusu podmiotu i wydanej decyzji. Dodatkowo WIORIN weryfikował podmioty pod kątem aktualności wpisu w KRS lub CEiDG.

Dodatkowo Wojewódzki Inspektor poinformował, że nie ma ustawowego obowiązku prowadzenia rejestrów podmiotów wprowadzających do obrotu nawozy, nawozy WE, środki wspomagające uprawę roślin czy produkty nawozowe UE. Działalność gospodarcza w zakresie wprowadzania do obrotu nawozów nie jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców²³ i nie wymaga wpisu do odpowiedniego rejestru, jak to ma miejsce, np. w przypadku środków ochrony roślin²⁴. Brak ustawowego obowiązku wpisywania się przedsiębiorców do rejestrów jest dużym utrudnieniem w pracy Inspekcji, ponieważ Inspekcja nie posiada aktualnych danych o tych podmiotach. W związku z tym, szacowanie ich liczby jest czasochłonne, a pozyskiwane dane nie zawsze aktualne.

(akta kontroli tom V str. 1-14)

W latach 2021-2023 odsetek zaplanowanych i przeprowadzonych kontroli w podmiotach funkcjonujących na terenie objętym nadzorem przez WIORIN, kształtował się następująco:

- w 2021 r. zaplanowano kontrole w sześciu podmiotach (ze 100 podmiotów funkcjonujących na terenie objętym nadzorem przez WIORIN), co stanowiło 6% nadzorowanych podmiotów, a kontrole przeprowadzono w 12 podmiotach²⁵, tj. 12% podmiotów objętych nadzorem,
- w 2022 r. zaplanowano kontrole w sześciu podmiotach (ze 120 podmiotów), co stanowiło 5% nadzorowanych podmiotów, a przeprowadzono kontrole w 25 z nich²⁶, tj. 20,8% objętych nadzorem,
- w 2023 r. kontrole zaplanowano w 140 podmiotach (z 302 podmiotów), tj. w 46,4% podmiotów.

(akta kontroli tom V str. 12-13, 21, 348-505)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż typując podmioty do kontroli wybierano takie, które mogą wprowadzać do obrotu asortyment pozwalający na pobranie próbek do badań, określony przez GIORIN w *wytycznych i harmonogramach pobierania próbek*. Korzystano przy tym z informacji pozyskiwanych w trakcie weryfikacji podmiotów funkcjonujących na terenie województwa mazowieckiego oraz uzyskanych z innych WIORIN otrzymywanych w ramach współpracy, jak i z informacji otrzymywanych od podmiotów zewnętrznych zgłaszających podejrzenie wprowadzenia do obrotu nawozów lub środków wspomagających uprawę roślin nie spełniających wymagań ustawowych. Ponadto w roku 2022 i 2023 Wojewódzki

²⁰ W związku z pismem GIORIN nr BORIN.0210.5.2022.3 z 8 listopada 2022 r.

²¹ Dalej: MRiRW.

²² Pod linkiem: Wykaz nawozów i środków wspomagających uprawę roślin - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi - Portal Gov.pl (www.gov.pl).

²³ Dz. U. z 2023 r. poz. 221, dalej ustawa Prawo przedsiębiorców.

²⁴ Art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2023 poz. 340, ze zm.).

²⁵ Trzy podmioty skontrolowano dwukrotnie.

²⁶ Dwa podmioty skontrolowano dwukrotnie.

Inspektor typował do kontroli podmioty, w których w poprzednim roku stwierdzono nieprawidłowości.

W celu weryfikacji czy nawóz lub nawóz WE jest wprowadzany do obrotu korzystano także z wyszukiwarki nawozów²⁷ Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach²⁸. Po pozyskaniu informacji ogólnodostępnych w internecie o podmiocie wprowadzającym dany produkt/nawóz do obrotu na terenie województwa mazowieckiego ustalano, czy znajduje się on w wykazie zamieszczonym w wyszukiwarce nawozów IUNG.

(akta kontroli tom V str. 1-14, 703-706)

W latach 2021-2023 WIORIN dokonywał identyfikacji i analizy ryzyka w ramach celów i zadań dotyczących wykonania zaplanowanych kontroli z zakresu nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów WE" oraz środków wspomagających uprawę roślin. Zidentyfikowane ryzyka to w szczególności: braki kadrowe, fluktuacja kadr, odpływ wykwalifikowanej kadry, brak chętnych kandydatów do pracy w Inspekcji, bezskuteczne nabory, brak wykwalifikowanej kadry w zakresie kontroli nawozów, absencja i zwolnienia lekarskie na skutek pandemii COVID-19. W 2022 r. wskazano także na utrudnione warunki prowadzenia kontroli, w związku z reżimem sanitarnym związanym z COVID-19. W 2022 r. i 2023 r. zaistniało ryzyko związane ze zmieniającymi się przepisami prawa w zakresie nawozów. Nowym ryzykiem, które pojawiło się w 2023 r. to konieczność zwiększenia liczby szkoleń w związku z potrzebą przeszkolenia nowo zatrudnionych pracowników, niejednorodność interpretacji przepisów prawa, zwiększenie liczby zadań, utrudnienia związane z brakiem ustawowej ewidencji podmiotów produkujących i wprowadzających nawozy do obrotu, nadmierne obciążenie w związku z nieplanowanymi zadaniami typu: zgłoszenia, interwencje.

(akta kontroli tom V str. 14-15, 329-333, 336-341, 344-347)

Nie identyfikowano ryzyk dotyczących przeprowadzania kontroli w podmiotach wprowadzających do obrotu środki wspomagające uprawę roślin z komunalnych osadów ściekowych i ich częstotliwości, ponieważ jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor analiza ryzyka w odniesieniu do kontroli nawozów wynikała z harmonogramów poboru próbek, który determinuje, jaki podmiot zostanie skontrolowany. Wśród asortymentu do pobrania próbek są również środki wspomagające uprawę roślin.

(akta kontroli tom V str. 15, 329-333, 336-341, 344-347)

W sprawozdaniach z wykonania planów działań WIORIN za lata 2021-2022 wykazano, iż osiągnięto zaplanowane wartości mierników określających stopień realizacji celu jakim było zrealizowanie liczby kontroli określonej przez GIORIN z zakresu nawozów. W oświadczeniu o stanie kontroli zarządczej²⁹ za rok 2021 wskazano, że funkcjonująca w jednostce kontrola zarządcza była w wystarczającym stopniu adekwatna, skuteczna i efektywna³⁰. Oświadczenie to nie zostało jednak sporządzone zgodnie ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Finansów w z dnia 2 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru oświadczenia o stanie kontroli zarządczej³¹.

(akta kontroli tom I str. 305-316, 403, tom V str. 332-333, 339-341)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż obecnie trwają prace nad wydaniem nowego zarządzenia w sprawie zasad funkcjonowania kontroli zarządczej w WIORIN. Nowe zarządzenie będzie uwzględniało między innymi dostosowanie wzoru oświadczenia do wzoru określonego w ww. rozporządzeniu.

(akta kontroli tom V str. 650-654)

W latach 2020-2023 WIORIN nie występował do Wojewody o dodatkowe środki na realizację nowych zadań z nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów WE

²⁷ Pod adresem internetowym www.iung.pulawy.pl.

²⁸ Dalej: IUNG.

²⁹ Dalej: Oświadczenie.

³⁰ Oświadczenie za rok 2022, jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor zostanie sporządzone do końca I kwartału 2023 r. (§ 6 pkt 4 Monitorowanie i ocena Zarządzenia nr 5/10 Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Warszawie z 29 czerwca 2010 r. w sprawie zasad funkcjonowania kontroli zarządczej w WIORIN).

³¹ Dz. U. z 2010 r. Nr 238 poz. 1581.

i środków wspomagających uprawę roślin, a także na pobór i analizę próbek nawozów i środków wspomagających uprawę roślin.

(akta kontroli tom V str. 15-17, 506-586)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż w 2020 r. nie planowano realizacji kontroli i nie przeprowadzono oszacowania kosztów przejęcia realizacji zadań przez WIORIN. W związku z powyższym nie nastąpiły zmiany w planie finansowym na 2020 r. Realizacja zadań na poziomie kilku kontroli w 2021 i 2022 r. (planowano sześć) *nie skutkowała potrzebą występowania do Wojewody o dodatkowe środki w trakcie trwania roku budżetowego*. Ponadto, jak podał Wojewódzki Inspektor, to GIORIN występuje o dodatkowe środki dla WIORIN, co w ww. okresie nie miało miejsca.

(akta kontroli tom V str. 1-17)

Na wniosek GIORIN przyznano WIORIN³² dodatkowe środki w planie finansowym na 2023 r. w kwocie 1448,0 tys. zł na realizację zadań w zakresie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin, w tym 1001,0 tys. zł na wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej, 171,0 tys. zł na składki na ubezpieczenia społeczne, 25,0 tys. zł na składki na Fundusz Pracy, 241,0 tys. zł na wydatki bieżące (m.in. na utworzenie stanowisk pracy, sprzęt do pobierania próbek, koszty związane z czynnościami kontrolnymi, tłumaczenie, badanie próbek, materiały eksploatacyjne np. papier, tonery do drukarek), 2,0 tys. zł na delegacje krajowe i 8,0 tys. zł na szkolenia.

(akta kontroli tom V str. 17, 562-586)

W Regulaminie organizacyjnym WIORIN³³ nadzór nad wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, przypisano Działowi Ochrony Roślin i Nawozów, 25 oddziałom terenowym³⁴ i Oddziałowi Granicznemu³⁵. Do zadań ww. Działu i oddziałów terenowych należało m.in.:

- przeprowadzenie czynności kontrolnych w zakresie wprowadzania do obrotu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin,
- pobieranie próbek nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin w celu kontroli jakości,
- przeprowadzenie innych czynności kontrolnych i czynności urzędowych związanych z ww. nadzorem.

Do zadań Oddziału Granicznego należało m.in.: przeprowadzenie czynności kontrolnych i innych czynności urzędowych związanych z wprowadzaniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i przemieszczaniu przez terytorium RP nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin.

(akta kontroli tom I str. 4-65, 402, tom V str. 650-653)

W poszczególnych latach objętych kontrolą, zadania z zakresu nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin przypisano w zakresach czynności: trzem pracownikom w 2020 r. (od 1 lipca), 19 w 2021 r., 29 w 2022 r. i 43 w 2023 r. (do 23 stycznia)³⁶.

(akta kontroli tom I str. 66-304, 403-405, 415-419, 438-443)

³² Zwiększenie środków zostało dokonane, w związku z realizacją zadań związanych z wejściem w życie rozporządzenia (UE) nr 2019/1009 nakładającego na PIORIN nowe zadania w zakresie realizacji nadzoru nad udostępnianiem produktów nawozowych UE.

³³ Wprowadzonym Zarządzeniem nr 12/2021 Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Warszawie z 30 lipca 2021 r. Wcześniej obowiązywał regulamin organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem nr 7/2015 Wojewódzkiego Inspektora z 4 grudnia 2015 r., w którym nie przypisano ww. zadań, ponieważ jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor główną przyczyną opóźnienia prac związanych ze zmianą regulaminu organizacyjnego była pandemia COVID-19. W tym okresie występowała duża absencja kadry i kumulacji wielu innych zadań.

³⁴ W Białobrzegach, Ciechanowie, Garwolinie, Grodzisku Mazowieckim, Grójcu, Koźniewcach, Lipsku, Łosicach, Makowie Mazowieckim, Mińsku Mazowieckim, Mławie, Nowym Dworze Mazowieckim, Ostrołęce, Ostrowi Mazowieckiej, Piasecznie, Płocku, Płońsku, Przysusze, Pułtusku, Radomiu, Siedlcach, Sochaczewie, Sokołowie Podlaskim, Warszawie, Wyszkowie.

³⁵ Międzynarodowy Port Lotniczy Warszawa-Okęcie Oddział Celny I Pocztowy.

³⁶ Z czego trzech pracowników nie otrzymało nowych zakresów czynności, jak wynika z wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora, z powodu dłuższej usprawiedliwionej nieobecności w pracy jednego z pracowników a dwóch nowozatrudnionych pracowników złożyło wypowiedzenie umowy o pracę, w krótkim czasie od zatrudnienia.

Od 1 lipca 2020 r. do końca 2022 r. WIORIN ogłosił 60 naborów (z czego 19 powtórzono) na 77 stanowisk (22 powtórzono), których zakres zadań obejmował m.in. nadzór nad wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin³⁷, w tym:

- trzy nabory³⁸ w 2020 r. (od 1 lipca) – nie wyłoniono kandydata,
- 21³⁹ naborów 2021 r. – wyłoniono siedmiu kandydatów, z czego czterech zatrudniono⁴⁰, a trzech zrezygnowało,
- 36⁴¹ naborów w 2022 r. – wyłoniono ośmiu kandydatów, z czego sześciu zatrudniono⁴², a dwóch zrezygnowało.

(akta kontroli tom I str. 405-406, 420, 424-437)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż od wielu lat są problemy z pozyskaniem kandydatów do pracy nie tylko do nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, ale także na stanowiska do realizacji zadań w zakresie fitosanitarnym czy nasiennym. Przyczynami nierozstrzygnięcia naborów, jeszcze przed etapem rozmów kwalifikacyjnych, jest w szczególności: brak ofert kandydatów lub rezygnacja kandydatów z udziału w rekrutacji. Zdarza się, że nadsyłane oferty nie spełniają wymogów formalnych podanych w ogłoszeniu o naborze. Na etapie rozmów kwalifikacyjnych często nie udaje się wyłonić kandydata do zatrudnienia, ponieważ kandydat nie ma wystarczającego przygotowania teoretycznego wymaganego na danym stanowisku bądź nie spełnia wymogów w zakresie kompetencji ogólnych w odniesieniu do proponowanego stanowiska. Rezygnacja kandydatów z zatrudnienia po przeprowadzonym naborze bądź w trakcie prowadzonego naboru wynika głównie z niskiego poziomu oferowanych wynagrodzeń. W większości ogłoszeń o naborze podawana jest wysokość wynagrodzenia na danym stanowisku, co często przekłada się na brak jakichkolwiek ofert na ogłaszane nabory. Powtarzają się również sytuacje, gdy zaproszeni na rozmowę kwalifikacyjną kandydaci rezygnują z udziału w trakcie rekrutacji, jako powód podając otrzymanie lepszej oferty finansowej od innego pracodawcy.

(akta kontroli tom I str. 397-406)

2. W latach 2021-2022 przeprowadzono ogółem 42 kontrole (14 planowych oraz 28 problemowych i interwencyjnych) w zakresie wprowadzania do obrotu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin, w tym:

- 15⁴³ w 2021 r., z czego osiem planowych⁴⁴ (wykonano 133,4% planu⁴⁵) i siedem problemowych⁴⁶,
- 27⁴⁷ w 2022 r., z czego sześć planowych⁴⁸ (100%) oraz 21 problemowych i interwencyjnych⁴⁹.

W 2020 (od 1 lipca) WIORIN nie planował przeprowadzenia kontroli w zakresie nadzoru nad nawozami, ponieważ jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor nie było zmian w wytycznych

³⁷ Nabory były ogłaszane na stanowiska, które obejmują nie tylko ww. zakres zadań ale również inne zadania należące do kompetencji WIORIN, np. nadzorowanie i koordynowanie produkcji i obrotu środków ochrony roślin.

³⁸ Powtórzono jeden nabór dwukrotnie (z trzech) na to samo stanowisko.

³⁹ Powtórzono osiem naborów (z 21) na dziewięć stanowisk (z 24).

⁴⁰ W 2021 r. i 2022 r. po dwie osoby.

⁴¹ Powtórzono dziewięć naborów (z 36) na 11 stanowisk (z 50).

⁴² W tym pięciu w 2022 r., a jednego w styczniu 2023 r.

⁴³ Z czego trzy dotyczyły nawozów, 13 nawozów WE i jedna środków wspomagających uprawę roślin. W dwóch kontrolach objęto badaniem dwa rodzaje produktów: nawóz i nawóz WE.

⁴⁴ Z czego trzy dotyczyły nawozów, sześć nawozów WE i jedna środków wspomagających uprawę roślin. W dwóch kontrolach objęto badaniem dwa rodzaje produktów: nawóz i nawóz WE.

⁴⁵ WIORIN przeprowadził o dwie kontrole planowane więcej, ponieważ jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor podczas sześciu kontroli planowych nie dokonano poboru wymaganej ilości próbek, w związku z tym zwiększono liczbę kontroli planowanych, która zapewniła realizację harmonogramu kontroli próbek określonego przez GIORIN.

⁴⁶ Dotyczyło nawozów WE.

⁴⁷ Z czego 11 dotyczyło nawozów, dziewięć nawozów WE i 12 środków wspomagających uprawę roślin. W pięciu kontrolach objęto badaniem dwa rodzaje produktów, w tym w trzech - nawóz i nawóz WE i w dwóch - nawóz WE i środki wspomagające uprawę roślin.

⁴⁸ Z czego dwie dotyczyły nawozów, po trzy nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin. W dwóch kontrolach objęto badaniem dwa rodzaje produktów, w jednej - nawóz i nawóz WE, a w drugiej nawóz WE i środek wspomagający uprawę roślin.

⁴⁹ Z czego po dziewięć dotyczyło nawozów i środków wspomagających uprawę roślin i sześć nawozów WE. W trzech kontrolach objęto badaniem dwa rodzaje produktów, w tym w jednej - nawóz WE i środek wspomagający uprawę roślin a dwóch - nawóz i nawóz WE.

GIORIN do planu pracy. Nie zaistniały także zdarzenia, które powodowały konieczność przeprowadzenia takich kontroli.

(akta kontroli tom I str. 346-355, 387-396, tom II str. 1-7, tom V str. 21-23, 348-407, 650-652, 703-706)

Powodem przeprowadzenia kontroli problemowych były m.in. informacje przekazane od innych WIORIN i wnioski o przeprowadzenie kontroli oznakowania, klasyfikowania i wprowadzania do obrotu nawozów WE, w tym środków wspomagających uprawę roślin, dopuszczenia na terytorium RP wyrobu w postaci mocznika zawierającego w swoim składzie 46% azotu, weryfikacji sprzedaży na portalu Allegro produktu oferowanego jako nawóz, oceny środka poprawiającego właściwości gleby pod względem spełnienia parametrów jakościowych.

Kontrole interwencyjne przeprowadzono na prośbę Policji, która zwróciła się o współpracę w realizacji kontroli w zakresie obrotu nawozami wykorzystywanymi do uprawy roślin oraz w związku z podejrzeniem o naruszenie przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu salety amonowej 34% z Uzbekistanu.

(akta kontroli tom V str. 23)

Naruszenia stwierdzono w 18 kontrolach (z 42, tj. w 42,8% przeprowadzonych kontroli), w tym:

- w 2021 r. w sześciu⁵⁰ kontrolach (z 15, co stanowiło 40%); w pięciu planowych⁵¹ i w jednej⁵² problemowej,
- w 2022 r. w 12⁵³ kontrolach (z 27 co stanowiło 44,5%); w trzech planowych⁵⁴ oraz dziewięciu problemowych i interwencyjnych⁵⁵.

(akta kontroli tom I str. 346-355, 387-396, tom V str. 21-23)

W ramach przeprowadzonych kontroli pobrano ogółem 32 próbki nawozu, nawozu WE i środków wspomagających uprawę roślin (zaplanowano 20) w tym:

- 10 planowych (wykonano 100% planu) w 2021 r.; po trzy nawozu i środków wspomagających uprawę roślin oraz cztery nawozów WE,
- 22 (w tym 10 planowych⁵⁶ – wykonano 100% planu i 12 pozaplanowych⁵⁷) w 2022 r.; 12 nawozów, trzy nawozów WE i siedem środków wspomagających uprawę roślin.

Liczba pobranych próbek, w przypadku których stwierdzono niespełnianie wymagań jakościowych bądź wymagań w zakresie dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń wyniosła ogółem 19 (z 32 próbek, co stanowiło 59,4%), w tym:

- sześć (z 10, co stanowiło 60%) w 2021 r., z czego dwie nawozów i cztery nawozów WE,
- 13 (z 22, co stanowiło 59,1%) w 2022 r., z czego jedna nawozu WE, trzy środków wspomagających uprawę roślin i dziewięć nawozów.

(akta kontroli tom V str. 21-23, 348-407)

Stwierdzone naruszenia w odniesieniu do kontrolowanych produktów dotyczyły: niespełnienia wymagań jakościowych oraz dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń dotyczących nawozów i środków wspomagających uprawę roślin; błędnego oznakowania i etykietowania nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin; braku zgodności nawozów WE o wysokiej zawartości azotu na bazie azotanu amonu z wymaganiami sekcji 1 załącznika III do rozporządzenia (WE) nr 2003/2003 Parlamentu Europejskiego z dnia 13 października 2003 r. w sprawie nawozów⁵⁸; konfekcjonowania nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, bez pisemnej zgody producenta.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami: wydano 10 zaleceń pokontrolnych⁵⁹, nałożono ogółem osiem grzywien w drodze mandatu karnego na łączną kwotę 3200 zł⁶⁰ (za

⁵⁰ Z czego dwie dotyczyły nawozów i cztery nawozów WE.

⁵¹ Z czego dwie dotyczyły nawozów i trzy nawozów WE.

⁵² Dotyczy nawozu WE.

⁵³ Z czego po dwie dotyczyły nawozów i nawozów WE i osiem środków wspomagających uprawę roślin.

⁵⁴ Z czego jedna dotyczy nawozów i dwie środków wspomagających uprawę roślin.

⁵⁵ Z czego jedna dotyczy nawozów, dwie nawozów WE i sześć środków wspomagających uprawę roślin.

⁵⁶ Z czego cztery nawozy i po trzy nawozy WE i środki wspomagające uprawę roślin.

⁵⁷ Z czego osiem nawozy i cztery środki wspomagające uprawę roślin.

⁵⁸ Dz. U. UE. L. z 2003 r. Nr 304 poz. 1, dalej: rozporządzenie nr 2003/2003 w sprawie nawozów.

⁵⁹ W tym dwa w 2021 r. i osiem w 2022 r.

⁶⁰ W tym dwa na 800,0 zł w 2021 r. i sześć na 2400,0 zł w 2022 r.

naruszenia, o których mowa w art. 40-41 ustawy o nawozach i nawożeniu⁶¹) oraz pouczone przedsiębiorcę o obowiązku uzyskania zgody producenta na konfekcjonowanie podłoży oraz uzgadniania z tym producentem rodzaju opakowań stosowanych do konfekcjonowania (jeden przypadek⁶²).

W latach 2021-2022 WIORIN nie kierował wniosków do sądu o ukaranie i nie wydawał decyzji administracyjnych, o których mowa w art. 31 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 37 ust. 2 ustawy o nawozach i nawożeniu⁶³. W dwóch kontrolach nałożono dwie grzywny w drodze mandatu karnego na łączną kwotę 1500 zł⁶⁴ za naruszenie z art. 43 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIORIN (utrudnianie wykonywania czynności kontrolnych i brak współdziałania przy wykonywaniu tych czynności).

(akta kontroli tom I str. 346-355, 387-396, tom V str. 24)

3. W okresie objętym kontrolą, w WIORIN obowiązywały dwie procedury wprowadzone zarządzeniami GIORIN dotyczące: przeprowadzania kontroli i pobierania próbek nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” oraz środków wspomagających uprawę roślin⁶⁵.

(akta kontroli tom I str. 406, tom IV str. 533-618)

Badaniem objęto 20 kontroli⁶⁶ dotyczących wprowadzania do obrotu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin, przeprowadzonych w latach 2021-2022 i w wyniku analizy dokumentacji ustalono, że w jedenastu kontrolach⁶⁷ pobrano do badań próbki nawozów, nawozów WE oraz środków wspomagających uprawę roślin. W dwóch kontrolach interwencyjnych⁶⁸ pobrano próbki w dniu doręczenia kontrolowanemu podmiotowi upoważnienia do przeprowadzania czynności kontrolnych, w dwóch⁶⁹ na podstawie art. 48 ust 5 ustawy Prawo przedsiębiorców – przed upływem 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli⁷⁰ (tj. w dniu doręczenia i pierwszego dnia po doręczeniu), a w siedmiu⁷¹ – między 14 a 50⁷² dniem od dnia doręczenia zawiadomienia o kontroli. W ośmiu kontrolach⁷³ nie pobrano próbek ponieważ kontrolowane podmioty nie posiadały na stanie asortymentu, z którego należało pobrać próbki. W jednej kontroli⁷⁴ nie pobrano próbek.

(akta kontroli tom II str. 8-687, tom III str. 1-637, tom IV str. 1-264)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż w kontroli nr OSIE.7125.11.2.2022 nie pobrano próbek nawozów do badań, ponieważ stwierdzono inny asortyment niż ten, z którego planowano pobrać próbki, a kontrola produktów oferowanych przez dystrybutora do sprzedaży nie budziła zastrzeżeń i w związku z tym odstąpiono od poboru próbek do badań.

Przepis art. 48 ust. 5 ustawy Prawo Przedsiębiorców dopuszcza możliwość dokonania poboru próbek przed upływem terminu 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia.

⁶¹ Według stanu prawnego obowiązującego do 2 grudnia 2022 r.

⁶² Nr OND.7125.11.2.2022 (kontrola z 2022 r. u konfekcjonera i dystrybutora).

⁶³ Według stanu prawnego obowiązującego do 2 grudnia 2022 r.

⁶⁴ W jednej z kontroli mandat na łączną kwotę 1000 zł nałożono za naruszenia z art. 43 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIORIN oraz art. 40 ust. 1 pkt 8 i ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy o nawozach i nawożeniu.

⁶⁵ Załącznik do zarządzenia nr 12/2021 z 29 kwietnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia procedury pobierania próbek nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” oraz środków wspomagających uprawę roślin, dalej: Procedura pobierania próbek.

⁶⁶ W tym 10 dotyczyło nawozów i po pięć nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin (w tym dwie wytworzonych z komunalnych osadów ściekowych).

⁶⁷ Nr: OGM.7125.11.2.2021, OSIE.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2022, OOM.7125.11.1.2022, OOM.7125.11.2.2022, OKO.7125.9.2.2021, OKO.7125.11.1.2022, OWA.7125.11.1.2021, OSIE.7125.11.3.2022, OWA.7125.11.1.2022.

⁶⁸ Nr OOM.7125.11.1.2022 (kontrolę przeprowadzono na prośbę Policji w ramach współpracy) i OOM.7125.11.2.2022.

⁶⁹ Nr: OSIE.7125.11.3.2022 i OKO.7125.11.1.2022.

⁷⁰ Dalej: zawiadomienie o kontroli.

⁷¹ Nr: OGM.7125.11.2.2021 - 17 dni, OSIE.7125.11.2.2021 - 16 dni, ORA.7125.11.2.2021 - 18 dni, ORA.7125.11.2.2022 - 14 dni, OKO.7125.9.2.2021 - 34 dni, OWA.7125.11.1.2021 - 49 i 50 dni, OWA.7125.11.1.2022 - 15 i 28 dni.

⁷² W dwóch kontrolach nr OWA.7125.11.1.2021 i OWA.7125.11.1.2022 przesunięto pobranie próbek na prośbę kontrolowanego.

⁷³ Nr: OGM.7125.11.1.2022, OKO.7125.11.3.2022, OSIE.7125.11.4.2022, OLI.7125.11.1.2022, OPI.7125.11.1.2022, OPŁO.7125.11.1.2022, OGM.7125.11.1.2021 (dwie kontrole).

⁷⁴ Nr OSIE.7125.11.2.2022.

W pozostałych przypadkach próbki pobrano po rozpoczęciu kontroli, w trybie art. 48 ust. 2 ww. ustawy. Przepis art. 48 ust. 5 ww. ustawy nie jest przepisem obligatoryjnym do zastosowania w każdym przypadku. Większość zawiadomień o zamiarze wszczęcia kontroli WIORIN wysłała do przedsiębiorców za pośrednictwem poczty, w związku z tym, dzień doręczenia zawiadomienia nie jest dniem, w którym inspektor faktycznie jest u kontrolowanego. Po otrzymaniu potwierdzenia doręczenia, kontrole rozpoczyna się po upływie 7 dni i nie później niż przed upływem 30 dni od doręczenia zawiadomienia, w kontrolach, w których mogą być pobrane próbki. Jeśli przed kontrolą WIORIN stwierdzi bezpośrednie zagrożenie życia, zdrowia lub środowiska lub inne przypadki, o których mowa w art. 48 ust. 11 ustawy Prawo przedsiębiorców, wtedy prowadzi kontrolę w trybie interwencyjnym, bez zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli i pobiera próbki (jeśli będą przesłanki do ich pobrania) w dniu rozpoczęcia czynności kontrolnych.

(akta kontroli tom V str. 633-638)

W siedmiu kontrolach zlecono przeprowadzenie badania wszystkich parametrów wymaganych rozporządzeniem w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu i rozporządzeniem nr 2003/2003 w sprawie nawozów, wskaźników dla poszczególnych rodzajów nawozów i środków wspomagających uprawę roślin. W pozostałych czterech kontrolach⁷⁵ nie zlecono badania niektórych parametrów, co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W dwóch kontrolach interwencyjnych⁷⁶ badany asortyment zabezpieczyła policja, a w dziewięciu⁷⁷ nie skorzystano z możliwości zabezpieczenia partii produktów, z których pobrano próbki do badań, na czas niezbędny do wykonania czynności kontrolnych (art. 21 ust. 1 pkt 11 i art. 25 ustawy o PIORIN).

(akta kontroli tom II str. 8-158, 234-303, 354-687, tom III str. 1-165, 306-445, 463-637, tom IV str. 1-32, 103-264)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił m.in., iż nie zabezpieczano produktów na etapie pobierania próbek, ponieważ na tym etapie nie stwierdzono nieprawidłowości, które mogłyby sugerować, że produkty nie spełniają wymagań w zakresie wprowadzania do obrotu lub wymagań jakościowych. Nie było też innych prawnych przesłanek do zabezpieczenia dowodów. Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o PIORIN zabezpieczenia dowodów można dokonać tylko na czas niezbędny do wykonania czynności kontrolnych. Mając na uwadze fakt, że liczba dni kontroli u przedsiębiorcy w jednym roku kalendarzowym jest ograniczona (art. 55 ust. 1 ustawy Prawo przedsiębiorców), WIORIN nie posiada uprawnień do zabezpieczania dowodów na dowolny czas, a jedynie na czas trwania kontroli. Jak wynika z praktyki, czas od pobrania próbki do otrzymania wyniku badania zawsze był dłuższy niż czas trwania kontroli. Jednocześnie organ nie ma podstaw do przedłużania kontroli na okres dłuższy niż faktyczne prowadzenie tej kontroli. Ponadto zabezpieczenie dowodów wymaga uzasadnienia faktycznego i prawnego jego dokonania. W myśl art. 46 ust. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców, przekroczenie liczby dni kontroli u przedsiębiorcy, bez uzasadnienia prawnego powoduje, że wyniki kontroli nie mogą stanowić dowodu w postępowaniu administracyjnym.

(akta kontroli tom V str. 633-641)

Stwierdzono ogółem 12 nieprawidłowości (w 11 kontrolach, z 20 poddanych szczegółowemu badaniu) polegających na: niespełnieniu wymagań jakościowych bądź dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń dotyczących nawozów i środków wspomagających uprawę roślin (w pięciu kontrolach⁷⁸), błędnym oznakowaniu i etykietowaniu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin

⁷⁵ Nr: OSIE.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2022, OSIE.7125.11.3.2022.

⁷⁶ Nr: OOM.7125.11.1.2022, OOM.7125.11.2.2022. Pierwszą kontrolę przeprowadzono wspólnie z policją w ramach współpracy, a druga kontrola była następstwem pierwszej, w której podmiot był faktycznym właścicielem badanego asortymentu pobranego w pierwszej kontroli.

⁷⁷ Nr: OGM.7125.11.2.2021, OSIE.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2022, OKO.7125.9.2.2021, OKO.7125.11.1.2022, OWA.7125.11.1.2021, OSIE.7125.11.3.2022, OWA.7125.11.1.2022.

⁷⁸ Nr: OSIE.7125.11.2.2021 (rola podmiotu kontrolowanego - dystrybutor), ORA.7125.11.2.2021 (dystrybutor), ORA.7125.11.2.2022 (dystrybutor), OSIE.7125.11.3.2022 (dystrybutor), OWA.7125.11.1.2022 (producent – protokół kontroli z 14 marca 2023 r.).

(w czterech⁷⁹), braku zgodności nawozów WE o wysokiej zawartości azotu na bazie azotanu amonu z wymaganiami sekcji 1 załącznika III do rozporządzenia nr 2003/2003 w sprawie nawozów, wprowadzanie przedterminowych nawozów (w jednej⁸⁰), konfekcjonowaniu środków wspomagających uprawę roślin, bez pisemnej zgody producenta i bez jego uzgodnienia (w jednej⁸¹), wprowadzaniu do obrotu nawozów – przeterminowanych (w jednej⁸²), – bez pozwolenia MRiRW (w jednej⁸³).

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami nałożono ogółem pięć grzywien w drodze mandatu karnego na łączną kwotę 2600 zł⁸⁴ za naruszenie art. 40 ust. 1 pkt 1, 8 i 10, ust. 2 pkt 1, 2 i 3 ustawy o nawozach i nawożeniu⁸⁵ oraz z art. 43 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIORIN (za utrudnianie wykonywania czynności kontrolnych i braku współdziałania przy wykonywaniu tych czynności⁸⁶). W pięciu kontrolach⁸⁷ w wyniku stwierdzenia nieprawidłowości wydano zalecenia pokontrolne, z czego trzy podmioty kontrolowane poinformowały o sposobie wykonania zaleceń, a zalecenia skierowane do dwóch pozostałych były monitorowane przez WIORIN. W pięciu kontrolach⁸⁸, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, nie wydano zaleceń pokontrolnych, a w jednej usunięto nieprawidłowości w trakcie kontroli.

(akta kontroli tom II str. 8-12, 67-73, 114-121, 239-245, 366-377, 451-454,
471-521, tom III str. 187-194, 245-250, 258-267, 316-327,
tom IV str. 19-25, 67-75, 101-102, 370-378)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż nie wydano zaleceń pokontrolnych w czterech kontrolach, w których stwierdzono niespełnienie wymagań jakościowych próbek, ponieważ były one pobierane do badań u dystrybutorów, w związku z tym nie mieli oni wpływu na skład badanych produktów. W tych przypadkach WIORIN przekazywał informację do właściwego terenowo Inspektoratu, na terenie którego znajdował się producent produktów zakwestionowanych w trakcie kontroli u dystrybutora. W kontroli nr OKO.7125.9.2.2021 nie wydano zalecenia pokontrolnego, ponieważ po uzyskaniu wyników badań próbki nawozu WE niespełniającej wymagań jakościowych z rozporządzenia nr 2003/2003 w sprawie nawozów, podmiot w trakcie prowadzonych czynności kontrolnych dokonał sprzedaży całości asortymentu

(akta kontroli tom V str. 633-643)

Protokoły wszystkich 20 kontroli zawierały wymagane elementy, o których mowa w art. 26 ust. 2 ustawy o PIORIN. W 12 kontrolach nie udokumentowano czynności kontrolnych, zgodnie z wymogami Procedury przeprowadzania kontroli. Upoważnienia do przeprowadzenia czynności kontrolnych⁸⁹ nie zawierały prawidłowej podstawy prawnej oraz pouczenia kontrolowanego o jego prawach i obowiązkach (w trzech kontrolach⁹⁰), nie adnotowano wszystkich upoważnień do kontroli w protokołach kontroli (w pięciu⁹¹), nie sporządzono odpowiednio załącznika nr 8 i 9 (w 10⁹²), co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Pozostałe osiem kontroli⁹³ przeprowadzono zgodnie z wymogami ww. procedury.

⁷⁹ Nr: OOM.7125.11.1.2022 (dystrybutor), OOM.7125.11.2.2022 (producent i dystrybutor), OGM.7125.11.1.2021 (dwie kontrole - konfekcjoner i dystrybutor).

⁸⁰ Nr OKO.7125.9.2.2021 (podmiot wprowadzający na terytorium RP do obrotu nawozy WE).

⁸¹ Nr OPŁO.7125.11.1.2022 (konfekcjoner i dystrybutor).

⁸² Nr OOM.7125.11.1.2022 (dystrybutor).

⁸³ Nr OOM.7125.11.2.2022 (producent i dystrybutor).

⁸⁴ Kwota średnia 520,0 zł.

⁸⁵ Według stanu prawnego obowiązującego do 2 grudnia 2022 r.

⁸⁶ W dwóch kontrolach nr OOM.7125.11.1.2022 i OOM.7125.11.2.2022.

⁸⁷ Nr: OOM.7125.11.1.2022, OOM.7125.11.2.2022, OGM.7125.11.1.2021, OPŁO.7125.11.1.2022, OWA.7125.11.1.2022.

⁸⁸ Nr: OSIE.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2021, OKO.7125.9.2.2021, OSIE.7125.11.3 i ORA.7125.11.2.2022.

⁸⁹ Dalej: upoważnienia do kontroli.

⁹⁰ Nr: OSIE.7125.11.2.2021, OSIE.7125.11.2.2022, OSIE.7125.11.3.2022.

⁹¹ Nr: OSIE.7125.11.2.2021, OSIE.7125.11.2.2022, OKO.7125.11.1.2022, OSIE.7125.11.3.2022, OPI.7125.11.1.2022.

⁹² Nr: OSIE.7125.11.2.2021, OKO.7125.9.2.2021, OWA.7125.11.1.2021, OSIE.7125.11.3.2022, OSIE.7125.11.2.2022, OKO.7125.11.1.2022, ORA.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2022, OOM.7125.11.1.2022, OOM.7125.11.2.2022.

⁹³ Nr: OGM.7125.11.2.2021, OGM.7125.11.1.2022, OKO.7125.11.3.2022, OLI.7125.11.1.2022, OSIE.7125.11.4.2022 i OPŁO.7125.11.1.2022, OGM.7125.11.1.2021 (dwie kontrole).

W 11 kontrolach próbki pobrano z wymogami *Procedury pobierania próbek*.

(akta kontroli tom II str. 8-687, tom III str. 1-637, tom IV str. 1-386)

WIORIN przeprowadził na zlecenie NIK⁹⁴ dwie kontrole w podmiotach wprowadzających do obrotu środki poprawiające właściwości gleby, których przedmiotem była ocena spełniania – poprzez pobór i analizę próbek ww. produktów – wymagań⁹⁵ wynikających z rozporządzenia w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu. W jednej kontroli stwierdzono, iż produkt spełniał wymagania jakościowe, o których mowa w ww. rozporządzeniu, a w drugiej ustalono, iż podmiot nie posiada na stanie produktu (jedną partię próbną wyprodukowano w 2017 r.).

(akta kontroli tom IV str. 470-532)

4. W wytycznych GIORIN zawartych w *Procedurze pobierania próbek* oraz w *Harmonogramach pobierania próbek* na rok 2021 i 2022 w wskazano, iż:

- badania nawozów oraz środków wspomagających uprawę roślin wykonywane są przez właściwe miejscowo okręgowe stacje chemiczno-rolnicze⁹⁶. Badania nawozów WE mogą być wykonywane przez jednostki upoważniane do tego celu i wskazane w Obwieszczeniu Ministra Gospodarki w sprawie listy akredytowanych laboratoriów upoważnionych do wykonywania badań potwierdzających spełnianie przez nawozy WE wymagań określonych dla tych nawozów w odrębnych przepisach, w tym okręgowe stacje chemiczno-rolnicze, z wyjątkiem OSCh-R w: Białymstoku, Gliwicach i Szczecinie;
- badanie w zakresie spełniania wymagań technicznych zawartych w załączniku III.1 rozporządzenia nr 2003/2003 w sprawie nawozów, można także wykonać w Laboratorium Badawczym Instytutu Nowych Syntezy Chemicznych (badania cykli termicznych stosowanych przed oznaczeniem retencji oleju oraz oznaczenia retencji oleju);
- w przypadku badania nawozów i środków wspomagających uprawę roślin organicznych lub organiczno-mineralnych na obecność jaj pasożytów jelitowych i bakterii z rodzaju *Salmonella* próbki należy przekazać do OSCh-R w Warszawie.

W *Procedurze pobierania próbek* wskazano też, że w przypadku drugiego badania próbki końcowej kontrolnej⁹⁷, po uzyskaniu pierwszych wyników, należy ją przekazać, jeśli to możliwe, do laboratorium innego niż to, które pierwotnie wykonywało badania, posiadającego akredytację na metodę badawczą identyfikacji danego parametru. Ostateczną decyzję o wyborze laboratorium, które dokona badania końcowej próbki kontrolnej dokonuje WIORIN (pkt X. *Postępowania z próbką końcową kontrolną*).

(akta kontroli tom IV str. 596-618, tom V str. 147-161, 232-236)

Badania próbek nawozów, nawozów WE oraz środków wspomagających uprawę roślin pobranych w 11 kontrolach (z 20 zbadanych⁹⁸) zlecano OSCh-R w Warszawie, na podstawie porozumienia z 8 września 2020 r.⁹⁹ zawartego pomiędzy GIORIN a OSCh-R. Laboratorium OSCh-R w Warszawie wykonywało badania:

- metodami akredytowanymi na zawartość: chromu, kadmu, niklu, ołowiu, rtęci, azotu Kjeldahla, fosforu, fosforu rozpuszczonego w obojętnym roztworze cytrynianu amonu i w wodzie, fosforu rozpuszczalnego w kwasach mineralnych azotu całkowitego, azotu całkowitego amonowego, miedzi, P_2O_5 , siarki całkowitej, potasu, tlenku potasu, tlenku wapnia, SO_3 rozpuszczalnego w wodzie, magnezu całkowitego, tlenku magnezu, boru, suchej masy, substancji organicznej w suchej masie, wapnia całkowitego w przeliczeniu na CaO , magnezu całkowitego w przeliczeniu MgO , siarki całkowitej w przeliczeniu na SO_3 ,

⁹⁴ W trybie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK.

⁹⁵ W zakresie następujących parametrów: chromu, kadmu, niklu, ołowiu i rtęci na kg suchej masy środka i żywych jaj pasożytów jelitowych *Ascaris* sp., *Trichuris* sp., *Toxocara* sp. oraz bakterii z rodzaju *Salmonella*.

⁹⁶ Dalej: OSCh-R.

⁹⁷ Przeprowadzanego na wniosek kontrolowanego w przypadku, gdy pierwsze wyniki badań próbki końcowej laboratoryjnej wykażą niespełnianie wymagań jakościowych lub wymagań w zakresie maksymalnych dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń.

⁹⁸ Szczegółowy opis w trzecim punkcie niniejszego wystąpienia.

⁹⁹ W sprawie współpracy w zakresie kontroli jakości nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” i środków wspomagających uprawę roślin, dalej: porozumienie w sprawie kontroli jakości nawozów.

- metodami nieakredytowanymi na obecność żywych jaj pasożytów jelitowych: *Ascaris* sp., *Trichuris* sp., *Toxocara* sp. i bakterii z rodzaju *Salmonella* oraz odsiew, straty po prażeniu, pH, zawartość H₂O/wilgoci, uziarnienie.

Czas badania próbek, od daty ich pobrania do dnia otrzymania wyników analiz przez WIORIN¹⁰⁰, wynosił od 23 do 68¹⁰¹ dni w pierwszym badaniu, od 49 do 119 w drugim i do 105 w trzecim, w tym czas badania środka poprawiającego właściwości gleby na obecność ww. żywych jaj pasożytów jelitowych oraz bakterii z rodzaju *Salmonella* wynosił od 23 do 41 dni w pierwszym badaniu, 49 w drugim i 105 w trzecim.

(akta kontroli tom I str. 572-576, tom II str. 13-18, 48-57, 78-92, 134-146, 252-277, 540-681, tom III str. 1-70, 398-402, 423-431, 515-548, tom IV str. 10-15, 26, 144-227)

Zgodnie z ww. wytycznymi, w trzech przypadkach WIORIN zlecił wykonanie badania próbek:

- Państwowemu Instytutowi Weterynaryjnemu - Państwowemu Instytutowi Badawczemu w Puławach¹⁰² (kontrola nr OWA.7125.11.1.2021), na obecność bakterii z rodzaju *Salmonella* w środku poprawiającym właściwości gleby (z komunalnych osadów ściekowych) w związku z wnioskiem kontrolowanego o powtórne badanie dwóch próbek, po otrzymaniu pierwszych wyników przeprowadzonych badań przez OSCh-R, w których stwierdzono obecność ww. bakterii. Łączny koszt badania próbek wyniósł 200 zł¹⁰³.

(akta kontroli tom II str. 16-17, tom III str. 532, 548, 551-588, tom V str. 624-628)

Zlecono wykonanie drugiego badania próbek końcowych kontrolnych Państwowemu Instytutowi Weterynaryjnemu uwzględniając zarzut kontrolowanego, że OSCh-R w Warszawie na badanie obecności bakterii z rodzaju *Salmonella*, nie posiadało akredytacji, tj. zgodnie z *Procedurą pobierania próbek*, która przewiduje taką możliwość. Przy wyborze ww. laboratorium kierowano się rozporządzeniem w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu, w którym wymieniono ten Instytut jako jednostkę uprawnioną do prowadzenia takich badań (§ 4 pkt 3 lit. b).

(akta kontroli tom V str. 618-624)

Z informacji uzyskanych z Państwowego Instytutu Weterynaryjnego wynika, iż badanie próbek środka poprawiającego właściwości gleby na obecność pałeczek *Salmonella* spp. wykonano metodą znormalizowaną PN-EN ISO 6579-1:2017-04+A1:2020-09 - Mikrobiologia łańcucha żywnościowego - Horyzontalna metoda wykrywania, oznaczania liczby i serotypowania *Salmonella* - Część 1: Wykrywanie *Salmonella* spp.

Dyrektor Państwowego Instytutu Weterynaryjnego wyjaśnił, iż metoda ta jest objęta zakresem akredytacji nr AB 958 Polskiego Centrum Akredytacji w odniesieniu do środków wykazanych w opracowaniu pn. „Obiekty i materiały biologiczne zwierzęce, próbki środowiskowe, szczepy bakteryjne”. Z uwagi na fakt, iż środki poprawiające właściwości gleby nie są zaliczane do tej kategorii badań, badanie przedmiotowych próbek zostało wykonane poza zakresem akredytacji.

(akta kontroli tom V str. 707-717)

- Instytutowi Nowych Syntez Chemicznych w Puławach (Laboratorium Badawcze - Łukasiewicz) w dwóch kontrolach nr OKO.7125.9.2.2021 i OOM.7125.11.2.2022, w których pobrano próbki nawozów o wysokiej zawartości azotu na bazie azotanu amonu i w celu zbadania wymagań technicznych zawartych w załączniku III.1 rozporządzenia nr 2003/2003 w sprawie nawozów (cykle termiczne i retencje oleju). Łączny koszt dwóch badań wyniósł 910,20 zł, w tym 393,60 zł za badanie wykonane w 2021 r. i 516,60 zł w 2022 r.

(akta kontroli tom II str. 15-16, 618-624, tom III str. 403-407, tom V str. 624, 629-632)

5. W wytycznych GIORIN do planu pracy na rok 2021 i 2022 i w Procedurze przeprowadzania kontroli wskazano, iż w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości,

¹⁰⁰ Dalej: czas badania.

¹⁰¹ Wyłączono czas badania 11 próbek pobranych w kontroli nr OOM.7125.11.2.2022 (od 34 do 166 dni), w której uzupełniano zlecenia badań ponieważ, jak wynika z wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora, kontrolowany podmiot nie udzielał pełnych wyjaśnień w odniesieniu do kontrolowanych produktów i utrudniał pracę Inspekcji, co spowodowało problem z zakwalifikowaniem ich do określonego rodzaju i nie zleceniem do badania wszystkich parametrów.

¹⁰² Dalej: Państwowy Instytut Weterynaryjny.

¹⁰³ Po 100 zł za jedno badanie, zbadano dwie próbki.

o których mowa w art. 7 ustawy o nawozach i nawożeniu¹⁰⁴, należy o tym poinformować GIORIN. W latach 2021-2022 nie było takich przypadków.

(akta kontroli tom IV str. 533, 567, tom V str. 93, 142, 162, 216)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż nie zawiadamiał MRiRW o stwierdzeniu naruszeń, o których mowa w art. 7 ust. 2 i 2a ustawy o nawozach i nawożeniu, ponieważ zgodnie z ww. *wytycznymi* informacje te należy przekazywać do GIORIN. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości u dystrybutora, WIORIN weryfikował, kto był producentem produktu i przysyłał informacje o stwierdzonych nieprawidłowościach w dystrybucji do właściwego WIORIN, na którego terenie znajdował się producent nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin.

(akta kontroli tom V str. 1-20, 25)

W latach 2021-2022 przekazano do właściwych WIORIN ogółem siedem¹⁰⁵ informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach u dystrybutora w zakresie niespełniania wymagań jakościowych nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, na które wydał pozwolenia MRiRW, w tym cztery w 2021 r. i trzy w 2022 r.

(akta kontroli tom II str. 97-107, 149-157, 300-303
tom IV str. 29-32, tom V str. 587-617)

6. W latach 2021-2022, WIORIN nie wydawał decyzji:

- zakazujących wprowadzanie do obrotu nawozów albo środków wspomagających uprawę roślin bądź decyzji nakazujących ich wycofanie z obrotu (art. 31 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o nawozach i nawożeniu),
- dotyczących obowiązku wycofania środka z obrotu i wniesienia opłaty sankcyjnej (art. 37 ust. 2 i 3 ww. ustawy¹⁰⁶).

(akta kontroli tom I str. 353-355, 394-396, tom V str. 24, 26-28)

Wojewódzki Inspektor podał, że w kontrolach z 2021 r. nie stwierdzono nieprawidłowości kwalifikujących się do zastosowania ww. przepisów, bądź stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły kontroli u dystrybutorów, wobec których nie mają zastosowania te przepisy. W 2022 r. w czterech kontrolach¹⁰⁷ producentów stwierdzono wprowadzanie do obrotu środków wspomagających uprawę roślin bez wymaganego pozwolenia MRiRW. Wobec tych producentów wszczęto w 2023 r. postępowania administracyjne w trybie art. 37 ust. 2 i 3 ustawy o nawozach i nawożeniu¹⁰⁸. Postępowania są w toku. Wobec ww. podmiotów nie było podstaw do zastosowania art. 31 ust. 1 pkt 1 i 2 ww. ustawy w związku z brakiem kwestionowanego asortymentu na stanie. W jednej kontroli z 2022 r. u producenta¹⁰⁹ stwierdzono nieprawidłowości w zakresie niespełniania wymagań jakościowych środka wspomagającego uprawę roślin oraz ustalono, iż nie dokonał sprzedaży badanej partii produktu, w związku z tym WIORIN planuje wszcząć w 2023 r. postępowanie administracyjne w trybie art. 31 ustawy o nawozach i nawożeniu, po upływie terminu przysługującego kontrolowanemu na złożenie zastrzeżeń do protokołu kontroli. Obecnie sprawa jest w toku. W 2022 r. w kolejnej kontroli¹¹⁰ u producenta stwierdzono oferowanie do sprzedaży nawozów bez pozwolenia MRiRW. Czynności prowadzono wspólnie z policją, która zabezpieczyła nawozy jako dowody rzeczowe i 3 sierpnia 2022 r. przekazała właścicielowi zakwestionowane nawozy z klauzulą zakazującą ich zbycia do czasu zakończenia prowadzenia postępowania przez sąd lub inny organ. Obecnie trwają wyjaśnienia, czy i w jakim zakresie kontrolowany podmiot dokonał sprzedaży nawozów bez pozwolenia MRiRW. Zgromadzona do tej pory dokumentacja sprzedaży nie wskazuje jednoznacznie jaki produkt został sprzedany i czy był to nawóz oraz czy sprzedaż dotyczyła

¹⁰⁴ Dotyczy przypadków w których ustalenia kontroli WIORIN mogą stanowić podstawę do cofnięcia pozwolenia na wprowadzenie do obrotu nawozów lub środków wspomagających uprawę roślin.

¹⁰⁵ Nr: ORA.7125.11.2.2021, OSIE.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2022, OSIE.7125.11.3.2022 - kontrole z badanej próby 20 opisanych szczegółowo w trzecim punkcie niniejszego wystąpienie pokontrolnego, OPL.7125.11.1.2021, OSIE.7125.11.1.2021, OKO.7125.11.2.2022.

¹⁰⁶ Według stanu prawnego obowiązującego do 2 grudnia 2022 r.

¹⁰⁷ Nr: OND.7125.11.1.2022, OGM.7125.11.2.2022, OGA.7125.11.1.2022, OWA.7125.11.2.2022.

¹⁰⁸ Zgodnie z art. 6 ustawy o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu, do popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy czynów określonych w art. 37, art. 40 oraz art. 41 pkt 1 i 7 ustawy zmienianej w art. 1 stosuje się przepisy dotychczasowe, a orzeczenia wydane na podstawie tych przepisów podlegają wykonaniu.

¹⁰⁹ Nr OWA.7125.11.1.2022.

¹¹⁰ Nr OOM.7125.11.2.2022.

nawozów wyprodukowanych przez kontrolowanego, czy innego producenta. Kontrolowany nie przedłożył wymaganej dokumentacji w zakresie dotyczącym nawozów, których jest producentem. W związku z powyższym uniemożliwia to wszczęcie postępowań administracyjnych w trybie art. 31 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 37 ust. 2 i 3 ustawy o nawozach i nawożeniu. WIORIN obecnie gromadzi dowody w sprawie, planuje przeprowadzić dalsze czynności kontrolne i po ostatecznym ustaleniu stanu faktycznego, zastosować kolejne sankcje przewidziane przepisami prawa.

(akta kontroli tom V str. 650-698)

7. W kwestii publikowania danych o wydanych decyzjach w trybie art. 31 ust. 1 oraz 37 ust. 2 ustawy o nawozach i nawożeniu Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż w okresie objętym kontrolą nie było ustawowego obowiązku upubliczniania ww. decyzji. W jego ocenie lepszym rozwiązaniem byłoby publikowanie informacji dotyczących zakwestionowanej partii i nazwy nawozu niż publikowanie pełnych decyzji, wskazujących z nazwy przedsiębiorców wprowadzających do obrotu zakwestionowane produkty. Publikowanie tylko informacji dotyczącej partii i nazwy nawozu jest wystarczające dla identyfikacji przez nabywcę zakupionego produktu.

W kwestii pozyskania od wprowadzających do obrotu produkty objęte ww. decyzjami, danych dotyczących odbiorców tych produktów, w tym ich ilości oraz faktycznego ich wycofania, jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor, może być utrudnione ze względu na brak regulacji prawnych nakazujących producentom ewidencjonowanie nabywców produktu. Szczególnie trudna jest weryfikacja nabywców, gdy producent środka wspomagającego uprawę roślin nieodpłatnie przekazuje produkt nabywcy (co jest stwierdzone podczas kontroli) lub gdy dokonuje sprzedaży paragonowej (nie ma wtedy możliwości zidentyfikowania nabywcy). Sprzedaż nawozów lub środków wspomagających uprawę roślin przy wydawaniu dokumentu sprzedaży, którym jest faktura, nie umożliwia identyfikacji sprzedawanej partii produktu. Skutecznym narzędziem, na etapie prewencji, mogłaby być kampania edukacyjna skierowana do podmiotów zewnętrznych w zakresie obrotu nawozami i środkami wspomagającymi uprawę roślin.

(akta kontroli tom I str. 397-407)

8. W 2021 r. wystąpiły dwa przypadki niespełnienia wymagań jakościowych, o których mowa w art. 38 ust. 1 ustawy o nawozach i nawożeniu¹¹¹, które skutkowały naliczeniem opłat, za przeprowadzenie czynności kontrolnych przez Inspekcję i przeprowadzenie badań laboratoryjnych na łączną kwotę 2683,31 zł¹¹². W 2022 r. nie było takich przypadków.

(akta kontroli tom V str. 29)

Badaniem objęto ww. dwie opłaty i w wyniku analizy dokumentacji ustalono, iż opłatę w wysokości 328,89 zł naliczono podmiotowi, u którego w wyniku kontroli stwierdzono, że nawóz WE nie spełnia wymagań jakościowych w parametrze „uziarnienia” z wymogami rozporządzenia nr 2003/2003 w sprawie nawozów. Drugiemu podmiotowi, w wyniku stwierdzenia obecności bakterii z rodzaju *Salmonella*, w pierwszych badaniach gotowego środka poprawiającego właściwości gleby, naliczono opłatę w wysokości 2354,42 zł, pomimo odstąpienia od nałożenia kary grzywny określonej w art. 41 pkt 1 lit. a ustawy o nawozach i nawożeniu (drugie badanie próbek kontrolnych nie wykazało obecności ww. bakterii). WIORIN poinformował kontrolowanego, iż w związku z wycofaniem przez MRiRW pozwolenia na wprowadzanie do obrotu ww. środka, prowadzenie dalszych badań próbek jest bezprzedmiotowe i zwrócił mu pozostałe próbki (co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

W obydwu przypadkach naliczono opłaty za więcej pobranych próbek do badań laboratoryjnych, niż wynikało to z protokołów pobrania próbek do badań (co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). Opłaty uiszczono w 2022 r. na rachunki właściwych miejscowo urzędów skarbowych, ustalonych zgodnie z siedzibą podmiotów kontrolowanych, w kwocie i terminie określonym w wezwaniach do zapłaty¹¹³ wystawionych przez Wojewódzkiego Inspektora (§ 2 pkt 1 i 2 rozporządzenia w sprawie określenia opłat za przeprowadzenie czynności kontrolnych i badań laboratoryjnych).

(akta kontroli tom III str. 586-593, tom IV str. 387-469)

¹¹¹ Według stanu prawnego obowiązującego do 2 grudnia 2022 r.

¹¹² W tym 328,89 zł (sprawa nr OKO.7125.9.2.2021) i 2354,42 zł (nr OWA.7125.11.1.2021).

¹¹³ Z 29 grudnia 2021 r. na kwotę 328,89 zł i z 31 grudnia 2021 na 2354,42 zł.

9. Od 1 lipca 2020 r. do końca 2022 do WIORIN nie wpłynęły skargi, petycje ani interwencje związane z nadzorem nad wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin. W ww. okresie wpłynęło siedem wniosków¹¹⁴ (z czego dwa uznano za zasadne). Dotyczyły one przeprowadzenia kontroli w zakresie spełniania wymagań jakościowych środka wspomagającego uprawę roślin, saletry amonowej AN 34 („NAWÓZ WE”) wprowadzonej do obrotu, wadliwego zaklasyfikowania i wprowadzania na rynek nawozu WE, sprawdzenia prawidłowości wprowadzania do obrotu środków wspomagających uprawę roślin, naruszenia przepisów w zakresie wprowadzania do obrotu saletry amonowej 34% z Uzbekistanu, prośby o wydanie opinii dotyczącej stosowania nawozu STERCOSUL, spekulacji cenowych nawozów azotowych na rynku i braku ich dostępności.

Badaniem objęto pięć wniosków¹¹⁵ i w wyniku analizy ustalono, iż w czterech przypadkach WIORIN przeprowadził kontrole. Dwie z nich potwierdziły zgłaszane zarzuty: w jednej¹¹⁶ w zakresie niespełnienia wymagań jakościowych saletry amonowej AN 34¹¹⁷, w drugiej¹¹⁸ nieprawidłowości we wprowadzaniu do obrotu środków wspomagających uprawę roślin, w tym m.in. w zakresie konfekcjonowania ich bez uprzedniego uzyskania pisemnej zgody producentów tych środków i bez uzgodnienia z tymi producentami rodzaju opakowań stosowanych do konfekcjonowania. W pozostałych dwóch sprawach wyniki kontroli nie potwierdziły zarzutów stawianych we wnioskach¹¹⁹. W zakresie piątego wniosku¹²⁰ dotyczącego spełniania przez środek wspomagający uprawę roślin, wymagań jakościowych określonych decyzją MRiRW, odstąpiono od przeprowadzenia kontroli z uwagi, iż Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno Spożywczych¹²¹ przeprowadziła kontrole ww. środka wraz z pobraniem prób i w tej sprawie toczyło się już postępowanie w MRiRW. W każdym przypadku poinformowano wnioskodawców o sposobie załatwienia sprawy.

(akta kontroli tom I str. 421-423, 467-571)

10. Wojewódzki Inspektor w celu zapewnienia sprawnego i skutecznego współdziałania w zakresie zwalczania przestępstw i wykroczeń związanych m.in. z wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin zawarł porozumienia: 30 marca 2022 r. z Komendantem Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu i 1 kwietnia 2022 r. z Komendantem Stołecznej Policji. Powyższe porozumienia uwzględniały postanowienia porozumienia w sprawie współdziałania Policji z PIORIN zawartego 24 stycznia 2022 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa a Komendantem Głównym Policji. Określono w nich, iż współdziałanie polega w szczególności na: współpracy przy czynnościach kontrolnych, wsparciu funkcjonariuszy Policji przy realizacji ustawowych zadań, w szczególności przez ekspertów z WIORIN, wymianie informacji, w tym na wzajemnym udostępnianiu danych dotyczących podejrzenia lub stwierdzenia naruszeń przepisów prawa, organizowaniu wspólnych szkoleń.

(akta kontroli tom I str. 577-585)

W ramach ww. porozumień WIORIN przeprowadził w 2022 r.:

- wspólną kontrolę interwencyjną z Policją, która wykazała m.in. nieprawidłowości dotyczące wprowadzania do obrotu nawozów przeterminowanych, niewłaściwego oznakowania opakowań nawozów,
- dwa szkolenia¹²² dla funkcjonariuszy Policji z zakresu m.in. zwalczania przestępstw i wykroczeń związanych z wprowadzaniem do obrotu, nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin.

(akta kontroli tom I str. 408-410, 586-657, tom II str. 366-377)

¹¹⁴ W tym trzy w 2021 r. i cztery w 2022 r.

¹¹⁵ W tym trzy wnioski z 2021 r. (sprawy nr: WOR.7125.9.7.2021, WOR.7125.9.14.2021, WOR.7125.9.20.2021) i dwa z 2022 r. (WOR.7125.9.22.2022, WOR.7125.9.31.2022).

¹¹⁶ Sprawa nr WOR.7125.9.14.2021.

¹¹⁷ W parametrze "uziarnienia" z wymogami rozporządzenia nr 2003/2003 w sprawie nawozów (Załącznik I, w związku z Załącznikiem III ust. 1 pkt 1.4).

¹¹⁸ Sprawa nr WOR.7125.9.22.2022.

¹¹⁹ Sprawa nr WOR.7125.9.20.2021 dotycząca wadliwego zaklasyfikowania i wprowadzania na rynek nawozów i sprawa nr WOR.7125.9.31.2022 dotycząca wprowadzenia do obrotu saletry amonowej 34% z Uzbekistanu.

¹²⁰ Sprawa nr WOR.7125.9.7.2021.

¹²¹ Dalej: IJHARS.

¹²² W dniu 31 maja i 2 czerwca 2022 r.

Współpracę w zakresie kontroli jakości nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin uregulowano porozumieniem w sprawie kontroli jakości nawozów, w ramach którego określono zasady wykonywania przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze badań laboratoryjnych próbek nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, w pobranych w toku kontroli przez organy PIORIN i współdziałania, w przypadku wniesienia przez stronę, odwołania od decyzji administracyjnej, wydanej przez organy PIORIN na podstawie ww. badań laboratoryjnych. WIORIN, w ramach ww. porozumienia, zwrócił się do OSCh-R o przeprowadzenie szkolenia dla inspektorów WIORIN w zakresie wymogów dotyczących pobierania próbek nawozów i sposobu interpretacji wyników badań, które odbyło się 29 września 2022 r.

(akta kontroli tom I str. 410, 572-576, 658-663)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż inspektorzy WIORIN w ramach współpracy konsultują z OSCh-R wyniki sprawozdań z badań prób nawozów i środków wspomagających uprawę roślin.

(akta kontroli tom I str. 410)

W *Procedurze przeprowadzania kontroli* (pkt 9. Odpowiedzialność za naruszenia przepisów prawa VIII. Rozdział Zakres kontroli) określono, iż w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia wystąpienia nieprawidłowości nie należących do kompetencji Inspekcji, zarządzający kontrolą niezwłocznie informuje na piśmie kompetentne organy, tj. Inspekcję Ochrony Środowiska¹²³, Inspekcję Weterynaryjną¹²⁴, IJHARS i Urząd Miar. Wojewódzki Inspektor nie zawierał porozumień z ww. organami.

(akta kontroli tom IV str. 533, 566)

W ramach współpracy z IOŚ Wojewódzki Inspektor przeprowadził jedną wspólną kontrolę dotyczącą sprawdzenia jakości organicznego środka poprawiającego właściwości gleby (z części zielonych roślin), wprowadzanego do obrotu na podstawie decyzji MRiRW (kontrola nie wykazała nieprawidłowości). Współpraca ta polegała również na wymianie informacji, w ramach której przekazano do IOŚ wyniki kontroli w zakresie przeterminowanych nawozów (jeden przypadek w 2022 r.), a IOŚ poinformowała o wynikach kontroli, która wykazała, iż po zastosowaniu środka poprawiającego właściwości gleby (z komunalnych osadów ściekowych) na polu wydzielał się nieprzyjemny zapach.

(akta kontroli tom I str. 411-412, 664-715)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż ww. informacja dotyczyła stosowania środka wspomagającego uprawę roślin i wpłynęła do WIORIN w czasie prowadzenia czynności kontrolnych w spółce, która produkuje ww. środek. Kontrola¹²⁵ potwierdziła niespełnianie wymagań jakościowych przez środek będący w obrocie. Ww. informację z IOŚ, uwzględniono w planowaniu kontroli na 2023 r. Poinformowano podmiot o zamiarze wszczęcia kontroli w dniu 23 stycznia 2023 r. Spółka poinformowała pismem z 26 stycznia 2023 r., iż obecnie prowadzona jest kontrola przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi¹²⁶. Mając na uwadze regulacje zawarte w ustawie Prawo przedsiębiorców, WIORIN odstąpił od ww. kontroli na czas prowadzenia kontroli przez WIOŚ w Łodzi. Z informacji uzyskanych z WIOŚ z Łodzi wynika, iż planowane jest zakończenie kontroli do 28 lutego 2023 r.

(akta kontroli tom I str. 397-411)

Wojewódzki Inspektor poinformował, iż nie współpracował z IW, IHARS, Urzędem Miar, ponieważ nie było stwierdzenia lub podejrzenia wystąpienia nieprawidłowości należących do kompetencji ww. organów, które mogłyby być przedmiotem współpracy.

(akta kontroli tom I str. 397-409)

Współpraca z Krajową Administracją Skarbową¹²⁷ polegała na jednorazowej wymianie informacji. Mazowiecki Urząd Celno-Skarbowy w Warszawie¹²⁸ zwrócił się z prośbą o opinię w zakresie spełniania przez wyrób (próbki nawozu)¹²⁹ wymagań w zakresie nawozów.

(akta kontroli tom I str. 412, 716-731)

¹²³ Dalej: IOŚ.

¹²⁴ Dalej: IW.

¹²⁵ Protokół kontroli nr OWA.7125.11.1.2022 z 17.11.2022 r.

¹²⁶ Dalej: WIOŚ w Łodzi.

¹²⁷ Dalej: KAS.

¹²⁸ Delegatura UCS III „Port Lotniczy” w Warszawie, Oddział Celny Towarowy I w Warszawie.

¹²⁹ Produkt pochodził ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż WIORIN w ramach nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, nie stwierdził przypadków nielegalnego wprowadzania na rynek krajowy nawozów pochodzących w szczególności spoza terytorium UE, w związku z tym nie nawiązywał w tym zakresie współpracy z KAS oraz nie planował szkoleń dla KAS. Jedynym przejściem granicznym na terenie województwa mazowieckiego jest Port Lotniczy w Warszawie. Z uwagi na wysokie koszty transportu lotniczego ten typ przesyłek jest rzadko wybierany przez podmioty.

(akta kontroli tom I str. 397-412)

11. W latach 2021-2022 nie przeprowadzono kontroli wewnętrznych w zakresie nadzoru nad nawozami i środkami wspomagającymi uprawę roślin. W Planie kontroli wewnętrznych¹³⁰ na 2021 r. i 2022 r. wskazano, iż w przypadku gdy w oddziale terenowym będą realizowane sprawy z zakresu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin, mogą być one objęte zakresem kontroli. W Planie kontroli wewnętrznych na 2023 r. zaplanowano siedem kontroli¹³¹ w zakresie wprowadzania środków ochrony roślin i nawozów do obrotu.

(akta kontroli tom I str. 413, 747-770)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż w planie kontroli wewnętrznych na 2021 r. i 2022 r. przewidziano kontrole z zakresu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin w przypadku, jeśli zajdzie taka konieczność. Odstąpiono od decyzji prowadzenia ww. kontroli, ponieważ przyjęto formę bieżącego monitoringu nad realizacją kontroli dotyczących nadzoru nad nawozami, nawozami WE oraz środkami wspomagającymi uprawę roślin oraz formę konsultacji przedkontrolnych. Z uwagi, iż są to nowe zadania uznano, iż bieżący monitoring i wzajemne konsultacje są bardziej skutecznym narzędziem do nadzoru, niż kontrole wewnętrzne wykonywane w pojedynczych oddziałach i na małej próbie badanej.

(akta kontroli tom I str. 397-414)

W roku 2021 i 2022 nie przeprowadzano kontroli i audytów zewnętrznych w zakresie nadzoru nad nawozami i środkami wspomagającymi uprawę roślin oraz nie przeprowadzano audytu wewnętrznego.

(akta kontroli tom I str. 414, 777-786)

W kwestii monitorowania realizacji celów i zadań w zakresie nadzoru nad nawozami i środkami wspomagającymi uprawę roślin Wojewódzki Inspektor podał, iż na bieżąco weryfikowano realizację planów kontroli i harmonogramów próbek. Prowadzono konsultacje z inspektorami realizującymi kontrole oraz przeglądano dokumentację z realizacji zadań. Ponadto prowadzono sprawozdawczość kwartalną z realizacji zadań oraz dokonywano analiz ich realizacji. W przypadku zidentyfikowania ryzyka niewykonania kontroli podejmowano działania w celu likwidacji ryzyka. Głównym ryzykiem było zagrożenie braku wykonania harmonogramu pobierania próbek nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin, który był realizowany w ramach kontroli. Przyczyną zagrożenia był brak informacji na temat podmiotów wprowadzających poszczególne asortymenty do obrotu. WIORIN pozyskiwał informacje na temat podmiotów wprowadzających do obrotu nawozy, nawozy WE i środki wspomagające uprawę roślin z różnych źródeł, często jednak te informacje nie były aktualne i podczas kontroli stwierdzano brak na stanie poszukiwanego asortymentu. Po identyfikacji ryzyka wprowadzano działania zapobiegawcze. W 2021 r. i 2022 r. zaangażowano wszystkich pracowników realizujących zadania z zakresu nawozów do monitorowania rynku nawozów i zgłaszania informacji o wystąpieniu w obrocie asortymentu określonego w harmonogramie poboru próbek celem ewentualnego ich pobrania, natomiast we wrześniu 2022 r. WIORIN zgłosił do GIORIN trudności w poborze próbek z asortymentu wskazanego w harmonogramie i uzyskał zgodę na zmianę asortymentu. Poprzez mechanizmy ciągłego monitorowania realizacji celów i zadań plan kontroli został zrealizowany w 2021 i 2022 r.

(akta kontroli tom V str. 650-658, 699-702)

¹³⁰ W zakresie ochrony roślin i nawozów w jednostkach organizacyjnych WIORIN, dalej: Plan kontroli wewnętrznych.

¹³¹ W oddziałach terenowych w Grodzisku Mazowieckim, Koźnienicach, Makowie Mazowieckim, Ostrołęce, Ostrowi Mazowieckiej, Siedlcach, Warszawie.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W czterech kontrolach¹³² (z 11, w których pobrano do badań próbki) nie zlecono do badań niektórych parametrów w zakresie spełnienia wymagań jakościowych oraz dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, co stanowiło naruszenie § 14 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu.

(akta kontroli tom II str. 13-14, 17, 78-79, 84-89, 127-128,
134-146, 252-254, 257-277, tom IV str. 10-15, 26)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż w kontroli nr OSIE.7125.11.3.2022 nie zlecono badań wszystkich parametrów, a w kontrolach nr: OSIE.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2021 i ORA.7125.11.2.2022 badaniom poddano tylko te parametry, które wynikały z decyzji MRiRW i deklaracji producenta oraz z wymagań jakościowych, określonych dla wapna nawozowego w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2010 r. w sprawie sposobu pakowania nawozów mineralnych, umieszczania informacji o składnikach nawozowych na tych opakowaniach, sposobu badania nawozów mineralnych oraz typów wapna nawozowego¹³³ ponieważ w dotychczasowej praktyce (w przypadku np. pobierania prób środków ochrony roślin czy płodów rolnych), WIORIN nie określał zakresu badań, jakie powinny być prowadzone przez laboratoria w odniesieniu do pobranych prób – laboratoria badały te próby kompleksowo w odniesieniu do wymaganych parametrów. W związku z tym, uznano iż po otrzymaniu wyników badań bez uwag i sugestii laboratorium, wymagany zakres badań dla tych produktów wykonano, analogicznie jak w urzędowych badaniach płodów rolnych czy środków ochrony roślin. WIORIN miał zbyt małe doświadczenia w nadzorze nad nawozami, w związku z powyższym brakujące parametry nie zostały zbadane.

(akta kontroli tom V str. 633-640)

2. W 12 na 20 zbadanych kontroli, stwierdzono, iż w trzech kontrolach¹³⁴ upoważnienia do kontroli nie zawierały prawidłowej podstawy prawnej¹³⁵ oraz pouczenia kontrolowanego o jego prawach i obowiązkach, w pięciu¹³⁶ nie odnotowano wszystkich upoważnień do kontroli w protokołach kontroli, a w 10¹³⁷ nie sporządzono odpowiednio załącznika nr 8¹³⁸ i 9¹³⁹, co stanowiło naruszenia pkt 5 *Przebiegu kontroli rozdziału VII Postępowanie kontrolne* i pkt 8 *Dokumentowanie czynności kontrolnych rozdziału VIII Zakres kontroli Procedury przeprowadzania kontroli*.

(akta kontroli tom II str. 8-12, 61-62, 65-73, 114-122, 224-232, 239-246, 366-377,
471-491, tom III str. 316-326, 413-415, 435-442, 475-484, tom IV str. 4-5, 17-25,
37-46, 535, 545, 564, 570-573)

¹³² W tym w jednej kontroli nr OSIE.7125.11.3.2022 w próbkach środka wspomagającego uprawę roślin (stymulator wzrostu) nie zlecono badań na obecność chromu, kadmu, niklu, ołowiu, rtęci na kg suchej masy środka oraz żywych jaj pasożytów jelitowych *Ascaris* sp. *Trichuris* sp. *Toxocara* sp. i bakterii z rodzaju *Salmonella* i w trzech (nr OSIE.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2022) w próbkach nawozów mineralnych nie zlecono badań kadmu i ołowiu.

¹³³ Dz. U. z 2010 r. Nr 183 poz. 1229.

¹³⁴ Nr: OSIE.7125.11.2.2021 (upoważnienia nr: 73/2021 z 21 września 2021 r. i 110/2021 z 29 grudnia 2021 r.), OSIE.7125.11.2.2022 (upoważnienia nr 28/2022 z 11 kwietnia 2022 r.), OSIE.7125.11.3.2022 (upoważnienia nr: 36/2022 z 25 kwietnia 2022 i 76/2022 z 14 lipca 2022 r.).

¹³⁵ Wskazano m.in. art. 30 ust. 2 pkt 5 ustawy o nawozach i nawożeniu, art. 21 ust. 3 ustawy o PIORIN, a powinien być art. 2 pkt 5a ustawy o PIORIN.

¹³⁶ Nr: OSIE.7125.11.2.2021 (upoważnienia nr: 73/2021 z 21 września 2021 r. i 110/2021 z 29 grudnia 2021 r. a w protokole kontroli nr 2/2021 z 30.12.2021 r. podano upoważnienie nr 110 z 16 września 2021 r.), OSIE.7125.11.2.2022 (upoważnienie nr 28/2022 z 11 kwietnia 2022 r. a w protokole kontroli nr 2/2022 z 11 kwietnia 2022 r. podano upoważnienie nr 28 z 31 marca 2022 r.), OKO.7125.11.1.2022 (upoważnienia nr: 17 z 22 marca 2022 r. i 56 z 6 czerwca 2022 r. a w protokole kontroli nr 1/2022 z 9 czerwca 2022 r. podano upoważnienie nr 56 z 6 czerwca 2022 r.), OSIE.7125.11.3.2022 (upoważnienia nr: 36 z 25 kwietnia 2022 r. i 76/2022 z 14 lipca 2022 r. a w protokole kontroli nr 3/2022 z 21 lipca 2022 r. podano upoważnienie nr 76/2022 z 14 lipca 2022 r.), OPI.7125.11.1.2022 (upoważnienia nr: 125/22 z 14 września 2022 r., 86/2022 z 27 września 2022 r., 125/22 (1) z 26 września 2022 r. a w protokole kontroli nr 1/2022 z 27 września 2022 r. podano upoważnienie nr 125/2022 z 26 września 2022 r.).

¹³⁷ Nr: OSIE.7125.11.2.2021, OKO.7125.9.2.2021, OWA.7125.11.1.2021, OSIE.7125.11.3.2022, OSIE.7125.11.2.2022, OKO.7125.11.1.2022, ORA.7125.11.2.2021, ORA.7125.11.2.2022, OOM.7125.11.1.2022, OOM.7125.11.2.2022.

¹³⁸ Wykaz kontrolowanych produktów.

¹³⁹ Wykaz zakwestionowanych produktów.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż niewłaściwa podstawa prawna w trzech upoważnieniach do przeprowadzenia czynności kontrolnych u przedsiębiorcy oraz brak wymaganego pouczenia, wynikały z błędu pisarskiego, a w przypadku pięciu upoważnień przywołanych w protokołach kontroli z inną datą lub numerem upoważnienia z omyłki pisarskiej kontrolującego. W 10 przypadkach nie sporządzono załącznika nr 8 i 9, ponieważ kontrolowane produkty zostały opisane w treści protokołu kontroli w miejscu „Dalsze ustalenia”.

(akta kontroli tom V str. 633-642)

W odniesieniu do powyższych wyjaśnień należy stwierdzić, że *Procedura przeprowadzania kontroli* wskazuje, iż w przypadku produktów, które poddawane są szczegółowo sprawdzeniu podczas kontroli należy sporządzać ich wykaz, zgodnie ze wzorem załącznika nr 8, natomiast produktów kwestionowanych, zgodnie z załącznikiem nr 9.

3. Wojewódzki Inspektor naliczył opłatę w wysokości 2354,42 zł¹⁴⁰ za przeprowadzenie czynności kontrolnych przez Inspekcję i przeprowadzenie badań laboratoryjnych, pomimo odstąpienia od nałożenia kary grzywny określonej w art. 41 pkt 1 lit. a ustawy o nawozach i nawożeniu, w związku z tym, że wyniki drugiego badania nie potwierdziły obecności bakterii z rodzaju *Salmonella* (co oznaczało, że środek wspomagający uprawę roślin spełniał wymagania jakościowe). Stanowiło to naruszenie art. 38 ust. 1 ustawy o nawozach i nawożeniu¹⁴¹.

(akta kontroli tom III str. 586-595, tom IV str. 387-425)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż opłata została naliczona, w związku z otrzymaniem pierwszych wyników badań, w której stwierdzono obecności bakterii z rodzaju *Salmonella*, pobranej w ramach czynności kontrolnych u producenta.

(akta kontroli tom V str. 618-620)

4. Nieprawidłowo określono wysokość dwóch opłat (328,89 zł¹⁴² i 2354,42 zł¹⁴³) za pobranie próbek do badań laboratoryjnych, zawyżając opłaty o 23 zł¹⁴⁴ i 46 zł¹⁴⁵, co stanowiło naruszenie § 1 pkt 1 lit. b¹⁴⁶ rozporządzenia w sprawie określenia opłat za przeprowadzenie czynności kontrolnych i badań laboratoryjnych.

(akta kontroli tom IV str. 395-398, 425, 444-446, 460)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, iż w sprawie znak OWA.7125.11.1.2021, naliczając opłatę za pobranie czterech próbek sugerowano się liczbą czterech kopert depozytowych, które przekazano do badań laboratoryjnych, pomimo pobrania dwóch próbek badanego środka, podobnie w sprawie znak OKO.7125.9.2.2021, w której również mimo pobrania jednej próbki zasugerowano się dwiema kopertami depozytowymi, w których przekazano tę próbkę (partia nawozu WE) do badania.

(akta kontroli tom V str. 618-621)

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Zlecenie badań wszystkich parametrów w zakresie spełnienia wymagań jakościowych oraz dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń, nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, wymaganych rozporządzeniem w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu.
2. Przeprowadzanie kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin, zgodnie z obowiązującą w WIORIN

¹⁴⁰ Wezwanie do zapłaty z 31.12.2021 r. (sprawa nr OWA.7125.11.1.2021).

¹⁴¹ W wersji obowiązującej do 2 grudnia 2022 r. (art. 38 został uchylony przez art. 1 pkt 24 ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu). Od 3 grudnia 2022 r. pobieranie opłat reguluje art. 32a ustawy o nawozach i nawożeniu.

¹⁴² Sprawa nr OKO.7125.9.2.2021.

¹⁴³ Sprawa nr OWA.7125.11.1.2021.

¹⁴⁴ Pobrano jedną próbkę do badań a naliczono opłaty za dwie (46 zł).

¹⁴⁵ Pobrano dwie próbki a naliczono opłaty za cztery (92 zł).

¹⁴⁶ Określa się stawki opłat za przeprowadzenie: czynności kontrolnych, w tym pobranie próbki do badań laboratoryjnych - w wysokości 23,00 zł.

Procedurą pobierania próbek nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” oraz środków wspomagających uprawę roślin.

3. Prawidłowe naliczanie opłat za przeprowadzenie czynności kontrolnych przez Inspekcję i przeprowadzenie badań laboratoryjnych, zgodnie z ustawą o nawozach i nawożeniu oraz rozporządzeniem w sprawie opłat za przeprowadzenie czynności kontrolnych i badań laboratoryjnych.
4. Zwrócenie przedsiębiorcom nienależnie pobranych opłat za przeprowadzenie czynności kontrolnych przez Inspekcję i przeprowadzenie badań laboratoryjnych (w kwocie odpowiednio 2354,42 zł i 23 zł).

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 30 marca 2023 r.

Kontroler
Inga Piotrowska
główny specjalista kontroli państwowej

p.o. Dyrektora Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli w Warszawie
z up.
p.o. Wicedyrektor
Wiesława Bronisz

.....-//-.....
podpis

-//-
.....
podpis